

Asia: VN/13206/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi vetymarkkinalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Jyväskylän kaupunki pitää vetymarkkinalakia tärkeänä askeleena kohti toimivia vetymarkkinoita Suomessa. Lakiesityksen tavoitteet ovat kannatettavia ja esitys noudattaa pääpiirteissään EU:n vetymarkkinasääntelyä. Se on linjassa kansallisen vuoden 2022 energia- ja ilmastostrategian kanssa, jossa vetyinfrastruktuurilla pyritään vaikuttamaan mm. liikenteen päästöjen vähentämiseen.

Jyväskylän kaupunki katsoo, että lakiesityksen keskeinen tavoite on edistää vetymarkkinoiden syntymistä Suomessa. Tässä tarkoituksessa esitys keskittyy vahvasti vedynsiirtoverkkojen sääntelyyn. Vedyn tuotanto nähdään esityksessä perustuvan suurtuotannon logiikkaan. Vety siirrettäisiin sitten vetyverkkoja pitkin muun muassa teollisuuden, liikenteen ja sähköpolttoaineiden tarpeisiin.

Hallituksen esitysluonnos on kuitenkin juuri vedyn liikennekäytön mahdollisuuksien osalta liian suppea. Se nojaa oletukseen, että kaikki liikenteen vety tuotettaisiin suurissa yksiköissä.

Jyväskylän kaupunki korostaa, että vetymarkkinoiden kehittämisessä tulee huomioida keskitettyjen tuotantolaitosten lisäksi hajautetut vedyn tuotanto- ja käyttöratkaisut. EU:n AFIR:n mukaan kaikkien maantieliikenteen TEN- verkkojen varrella tulee vuoden 2030 loppuun mennessä olla latausasemat alle 200 km:n etäisyydellä toisistaan. Afirin ajattelun taustalla on näkemys, että tieliikenteestä vety voisi olla lähinnä raskaan liikenteen polttoainevaihtoehto.

Suomessa tieliikenteen TEN- verkkojen pituus on runsaat 8000 km. Lisäksi vastaavan tasoisia muita maanteitä on suunnilleen saman verran. Tämä tarkoittaa liikenteen vedyn kysynnän ja tarjonnan tasapainotilanteessa jo 2030-luvulle tultaessa mahdollisuutta lähes 100 vedyn tankkausaseman syntymistä.

Jyväskylän kaupunki pitää tärkeänä, että hajautetun vedyn tuotannon mahdollistaminen tulee olla vetymarkkinalain keskeinen periaate.

Suomessa tapahtuu jo tänään juuri vedyn tieliikennekäyttöön liittyvää ja koko Euroopan mitassa merkittävää kehittämis- ja kokeilutoimintaa, jossa vety tuotettaisiin latausasemien yhteydessä pienimuotoisilla elektrolyysereillä. Hallituksen esityksen sääntelyn tulisi tunnistaa tarvittavilta osin myös tällaisen ”latauspaikallisen” vedyntuotannon mahdollisuus.

Vedynsiirtoverkkojen rakentaminen maksaa koko kansantaloudelle paljon. Samaa voidaan sanoa myös esimerkiksi liikenteen vedyn konteissa latausasemille kuljettamisesta. ”Latauspaikallinen” tuotanto, vaikka onkin suurtuotantoa kalliimpaa, voisi kuitenkin olemattomien siirtokustannusten vuoksi olla hyvinkin kilpailukykyinen vaihtoehto. Siksi Suomen kansallisessa sääntelyssä ja vetymarkkinoiden synnyttämiseen tähtäävissä tukijärjestelmissä sanotun latauspaikallisen vedyntuotannon mahdollisuudet tulee huomioida.

Lainsäädännön tulee mahdollistaa paikallisten vetyekosysteemien, teollisuusalueiden, liikenteen solmukohtien sekä tutkimus- ja innovaatioympäristöjen kehittäminen.

Perustelut:

Huoltovarmuus ja resilienssi

- Hajautettu tuotanto vähentää riippuvuutta yksittäisistä tuotantolaitoksista ja siirtoverkoista.
- Alueelliset tuotantokeskittymät parantavat energiajärjestelmän toimintavarmuutta.

Liikenteen käyttöönotto

- Vetytankkausasemat voidaan yhdistää paikalliseen vedyn tuotantoon.
- Liikenne muodostaa merkittävän osan kaupunkien kasvihuonekaasupäästöistä, mikä korostaa vedyn roolia erityisesti raskaassa liikenteessä.
- Tämä vähentää vedyn kuljetuskustannuksia ja nopeuttaa markkinoiden syntymistä.

Sähköjärjestelmän joustavuus

- Elektrolyysi voi hyödyntää paikallista uusiutuvaa sähköä silloin, kun sähköä on runsaasti saatavilla.
- Vety toimii energian varastona ja kysyntäjoustop välineenä.

Alueellinen elinvoima

- Vetytalous ei saa keskittyä vain rannikkoalueille tai suuriin vientihankkeisiin.
- Jyväskylän kaupunki katsoo, että sisämaan kaupunkien rooli vetytaloudessa tulee tunnistaa kansallisessa sääntelyssä nykyistä vahvemmin.

1. Jyväskylä kannattaa vetymarkkinalain säätämistä

Jyväskylän kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että Suomeen luodaan selkeä ja ennakoitava sääntelykehys vedyn tuotannolle, siirrolle, varastoinnille ja jakelulle.

Jyväskylän kaupunki katsoo, että sääntelyn tulee ennakoitavuuden lisäksi olla riittävän joustavaa mahdollistamaan markkinoiden kehitys alkuvaiheessa.

2. Alueellisten vetyekosysteemien merkitys tulee tunnistaa

Kaupunki korostaa, että vetytalouden kehitys tapahtuu käytännössä alueellisissa ekosysteemeissä.

Jyväskylän kaupunki katsoo, että lainsäädännössä tulee selkeästi mahdollistaa maantieteellisesti rajatut vetyverkot sekä teollisuus- ja kaupunkialuekohtaiset ratkaisut ilman raskasta sääntelyä siirtymävaiheessa.

Jyväskylän kaupunki toimii esimerkkinä sisämaan alueellisesta vetyekosysteemistä, jossa tuotanto, jakelu ja käyttö kehittyvät samanaikaisesti integroidussa arvoketjussa.

Lainsäädännön tulee mahdollistaa joustavasti paikallisten vetylaaksojen, teollisten klustereiden ja kaupunkivetoisten demonstraatioympäristöjen syntyminen, joissa yhdistyvät tutkimus, koulutus, liikenne ja yritystoiminta.

3. Liikenteen vetysiirtymää tulee tukea

Vaikka vetymarkkinalaki keskittyy markkinoiden ja infrastruktuurin sääntelyyn, Jyväskylän kaupunki pitää tärkeänä, että kansallinen sääntelykokonaisuus tukee myös vedyn käyttöönottoa raskaassa liikenteessä, joukkoliikenteessä ja off- grid työkoneissa. Vetykäyttöisten vaihtoehtojen tuominen liikenteeseen on myös toimintavarmuus- ja huoltovarmuustekijä poikkeusoloissa.

Jyväskylässä sijaitseva Suomen ensimmäinen vetytankkausasema Cefmof Hydrogen Oy operoimana sekä myöhemmin tänä vuonna käynnistyvä oma tuotantoyksikkö vauhdittavat kansainvälisiä teollisia investointeja Japanista Suomeen. Jyväskylä toimii kansallisena testialustana vedyn liikennekäytön ratkaisuille pohjoisissa olosuhteissa.

4. Vetyverkkojen kehittäminen

Kaupunki pitää tärkeänä, että tulevien vetyverkkojen ja jakeluinfrastruktuurin kehittämisessä huomioidaan myös sisämaan kasvukeskukset ja logistiset solmukohdat. Vetytalouden kehitystä ei tule keskittää ainoastaan rannikkoalueille ja vientisatamien yhteyteen. Jyväskylä yhdistää Suomen tärkeimmät tavara- ja liikennevirrat. Logistisena solmukohtana kaupunki tarjoaa ihanteellisen ympäristön vetytankkausinfrastruktuurille, raskaan liikenteen pilotoinneille ja valtakunnallisen vetytankkausverkoston rakentamiselle. Siksi Jyväskylä voi toimia vihreän vedyn liikennekäytön porttina koko Suomeen.

EU:n tavoitteena on rakentaa kattava vetytankkausverkosto raskaan liikenteen käyttöön. Jyväskylä sijaitsee luonnollisessa kohdassa yhdistämään eteläisen, läntisen, itäisen ja pohjoisen Suomen liikennevirrat.

5. Kuntien rooli vetytaloudessa tulisi tunnistaa

Jyväskylän kaupunki katsoo, että kuntien rooli vetytalouden mahdollistajina tulee tunnistaa selkeästi osana sääntelykehystä.

Tämä koskee erityisesti maankäyttöä ja kaavoitusta, infrastruktuurin sijoittumista, julkisia hankintoja (esim. joukkoliikenne ja kalusto), pilotointi- ja testialustoja sekä lupaprosessien sujuvoittamista.

6. Siirtymävaiheen sääntely

Jyväskylän kaupunki katsoo, että vetymarkkinoiden siirtymävaiheen sääntelyn tulee mahdollistaa ketterät pilotit ja paikalliset markkinaratkaisut ilman raskasta hallinnollista taakkaa.

Siirtymävaiheessa tulee erityisesti mahdollistaa mm. paikalliset tuotanto- ja jakelumallit, maantieteellisesti rajatut verkot sekä tuotannon ja käytön samanaikainen kehittäminen.

Yhteenveto:

Jyväskylän kaupunki korostaa, että vetytalouden kehittämisessä ratkaisevaa on kyky yhdistää tuotanto, infrastruktuuri ja käyttö toisiaan vahvistaviksi kokonaisuuksiksi alueellisissa ekosysteemeissä.

Sääntelyn tulee mahdollistaa alueellisten vetyekosysteemien, vetyliikenteen ja kaupunkien vetovastuulla toteutettavien innovaatioympäristöjen kehittyminen. Suomen kilpailukyky vetytaloudessa ratkaistaan paitsi tuotannossa myös vedyn käytön, liikenteen ja alueellisten demonstraatioiden onnistumisessa. Vetytalouden korkean jalostusasteen teknologiset innovaatiot luovat myös tulevaisuuden vientiliiketoimintaa.

Lehtinen Laura
Jyväskylän kaupunki